

Statenmededeling

Onderwerp

Stand van zaken van het project energieneutrale woningvoorraad (Nul-Op-de-Meter)

Datum

4 april 2017

Documentnummer

GS: 4105856

PS: 4177646

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

De stand van zaken van het project energieneutrale woningvoorraad 2050 (Nul-Op-de-Meter).

Aanleiding

Een Nul-Op-de-Meter (NOM) woning is een woning die evenveel (of meer) energie opwekt als nodig is voor de verwarming van het huis en de apparatuur. Dat kan door een renovatie van de woning met onder meer gevelisolatie, slimme installaties en eigen energieopwekking. Een NOM woning is dus een energie neutrale woning.

Op 9 juli 2015 hebben wij de Brabantse Deal Nul-Op-de-Meter ondertekend met 111 dealpartners met onder andere aanbieders in de bouw, woningcorporaties en gemeenten. Met deze intentieovereenkomst hebben de ondertekenaars zich hard gemaakt voor het in gang zetten van een transitieproces naar een volledig energieneutraal woningbestand in 2050. De provincie heeft samen met de dealpartners de ambitie om de uitvoering in 2 fasen te versnellen:

- o Fase 1: Dit is de opstartfase waarin onder andere bouwconcepten ontwikkeld worden; in de periode oktober 2015 tot en met december 2017 hebben we de ambitie 1.000 woningen energieneutraal te maken;
- o Fase 2: Dit is de fase van opschaling waarin industrialisatie ontwikkeld wordt; in de periode januari 2018 tot en met december 2021 hebben we de ambitie 40.000 woningen energieneutraal te maken.

In deze fasering gaat het niet om de exacte aantallen, deze fasering is in essentie bedoeld om de markt van energieneutrale bouw en renovaties op gang te helpen en een versnelling op gang te brengen. Het is onze inschatting dat na 40.000 woningen de NOM-renovatie goed betaalbaar is geworden en de markt zelfstandig is.

De provincie heeft als partner van de Brabantse Deal in de eerste twee fasen vooral een regisseursrol en we stimuleren samenwerking en innovatie. Daarnaast brengt de provincie partijen in verbinding met innovatieve centra (SPARK, Solliance en KIC InnoEnergy). We investeren in strategische innovaties die cruciaal zijn voor het transitie proces. We spannen ons in voor het oplossen van financieringsvraagstukken, onder meer door inzet van onze provinciale fondsen en door cofinanciering van Europese projecten.

Datum

4 april 2017

Documentnummer

GS: 4105856

PS: 4177646

Met de partners van de Brabantse Deal hebben wij onder andere de volgende acties afgesproken:

- Aanbieders (bouwers en installateurs) bieden per 1 januari 2018 een fabrieksmatige bouwstroom waarbij ze deelnemen in 2 taskforces gericht op open innovatie. Daarnaast stellen ze een stappenplan voor innovatie (roadmap) op.
- Woningbouwcorporaties brengen ieder minimaal één renovatieproject in voor het einde van 2017, en renoveren samen minimaal 800 woningen. Zij spannen zich in om andere woningbouwcorporaties bij de Brabantse Deal te laten aansluiten. Ze onderzoeken hun woningenbestand op de geschiktheid voor renovatie naar Nul-Op-de-Meter.
- Gemeenten verankeren hun ambities voor Nul-Op-de-Meter in de eigen organisatie, beleid en regelgeving en in de prestatieafspraken met woningcorporaties. Ze faciliteren processen met eigen bewoners. Gemeenten delen kennis en ervaring en brengen tot 1 januari 2018 ieder 1 project in.

Er zit veel drive bij de partners maar tegelijkertijd is er een zoekproces gaande naar de juiste weg om uitvoering te geven aan deze afspraken.

In de themavergadering Energie van 1 april 2016 hebben wij toegezegd u te informeren over de voortgang van dit project. In deze mededeling informeren wij u hierover.

Bevoegdheid

Energiebesparing in de gebouwde omgeving is één van de speerpunten van de [Energieagenda](#) 2010-2020. In het Provinciaal Milieu- en Waterplan 2016-2021 ([PMWP](#)) heeft de provincie voor zichzelf een regierol benoemd om bovengenoemde ambitie te bereiken.

De Energieagenda en het PMWP zijn destijds door uw Staten vastgesteld. Gedeputeerde Staten voeren nu het Uitvoeringsprogramma Energie 2016-2020 en het PMWP uit, waarin dit onderwerp één van de actiepunten is. Wij informeren u in het kader van uw controlerende rol.

Kernboodschappen

1. *In de eerste fase heeft de Brabantse Deal beweging gebracht in Brabant.*

De provincie heeft samenwerking gerealiseerd door De Brabantse Deal te initiëren en mee te ondertekenen. De ondertekenaars van de Brabantse Deal hebben een stuurgroep geformeerd die belangen en uitdagingen van alle dealpartners behartigt. De stuurgroep heeft voor de uitwerking van acties 2 programmamanagers aangetrokken die de mogelijkheden voor versnelling momenteel nader onderzoeken. Tot nu toe zijn de volgende resultaten bereikt:

- a. De eerste 29 NOM woningen zijn gerealiseerd door 3 woningbouwcorporaties; er zijn aanbestedingen gepland voor ruim 1400 naar NOM te renoveren woningen bij 8 woningbouwcorporaties, waarvan ruim 600 in 2017;
- b. Er zijn steeds meer bouwbedrijven die NOM woningen gecertificeerd kunnen aanbieden.
- c. Een consortium van marktpartijen en gemeenten heeft met OP-Zuid subsidie een op innovatie gericht project gestart genaamd: '[Slimmer en beter naar Nul-op-de-meter](#)'. Hierin worden mogelijkheden van industrialisatie en standaardisatie onderzocht. In het project worden 500 woningen energieneutraal gemaakt.
- d. Voor nieuwbouwprojecten lijkt NOM de trend te worden; voor nieuwe laagbouwoningen is dit vanzelfsprekend vanwege de invoering van de Energie Prestatie Vergoeding (EPV) en de verhoging van de hypotheekruimte met 27.000 euro voor dit soort woningen. Deze trend loopt vooruit op (en gaat verder dan) de wettelijke eis om nieuwe woningen vanaf 2020 Bijna Energieneutraal Gebouwd (BENG) te maken. Een NOM woning wekt bovendien 2 keer zoveel energie op als de norm die woningen moeten halen in 2020.
- e. Er wordt ook volop geïnnoveerd. TU/e is bijvoorbeeld in het kader van de bestaande provinciale regeling Smart Energy Regions -Brabant (SER-B) betrokken. In de woningbouw zijn twee nieuwe TU/e studenten teams gevormd voor innovatie: het team [VIRTUe](#) dat mee doet aan de Decathlon wedstrijd in Dubai in 2018 en het team [Living Lab Home](#).

De markt voor NOM is nog jong en volop in beweging. De aanlooptijd is langer dan we hadden gedacht. De eerste 1000 woningen zullen nog niet in 2017 gerealiseerd zijn.

Maar er is in de eerste fase flink wat beweging in gang gezet.

2. *De leerervaringen uit de eerste fase benutten we om verder te versnellen in de tweede fase.*

Uit de eerste fase hebben we een aantal zaken geleerd die nodig zijn om te kunnen versnellen:

- a. De markt voor NOM nieuwbouw is een katalysator voor de NOM renovatiemarkt. Bij het sluiten van de Brabantse Deal hebben we ons beperkt tot de renovatiemarkt. We beseffen nu dat de bijdrage van (vervangende) nieuwbouw onmisbaar is voor het versnellen van innovaties. Met de dealpartners gaan we nieuwe afspraken maken over de gezamenlijke aanpak van innovatie voor de gehele woningvoorraad. Bijvoorbeeld het vormen van startups met partners uit de bouw en de industrie.

Datum

4 april 2017

Documentnummer

GS: 4105856

PS: 4177646

- b. NOM concepten zijn nu nog relatief duur. Door innovatie kan de prijs sneller lager worden. Daarvoor moeten NOM concepten flexibel blijven tot het moment dat de optimale balans tussen isolatie, energieopwekking en energieopslag is gevonden. De trend van gefaseerd renoveren met flexibele concepten is de komende jaren een logische tussenstap.
- c. In deze beginfase leent het woningbestand van de corporaties zich beter voor renovatie naar energieneutraal dan woningen in particulier bezit. Er moet nog veel geleerd en geïnnoveerd worden en dat gaat gemakkelijker in seriematige woningen van corporaties, dan in unieke woningen van particulieren.
- d. Het is noodzakelijk om op te schalen en de renovatie per straat of wijk aan te pakken. Door opschaling wordt energieneutraal bouwen (en gasloos maken) goedkoper. Samen met de partners binnen de Brabantse Energie Alliantie (BEA) organiseren we een gesprekstafel om de mogelijkheden van een wijkaanpak (bijvoorbeeld de opzet van een energiebuurtbedrijf in een gasloze wijk) te onderzoeken. Daarnaast nemen wij samen met Enpuls (een onderdeel van Enexis) het initiatief om met bewoners een pilot project "sociale innovatie" te starten. Hierin kunnen burgers grootschalig en collectief participeren in een wijkgerichte aanpak.

Datum

4 april 2017

Documentnummer

GS: 4105856

PS: 4177646

3. Wij zetten de ervaringen uit de eerste fase om in acties.

Het versnellen van de markt voor een energieneutrale woningvoorraad is voornamelijk een kwestie van slim organiseren, samenwerken en innoveren.

Daartoe nemen wij de volgende acties:

- a. We geven opdracht aan [SPARKCampus](#) voor het ontwikkelen van innovatieprojecten voor NOM concepten. SPARKCampus geeft bedrijven de mogelijkheid vernieuwingen te testen in prototypes. Eenmaal getest kan het verbeterde ontwerp grootschalig en voor een lagere prijs toegepast worden.
- b. Als lid van de stuurgroep Brabantse Deal vinden wij het van groot belang dat er ruimte is voor samenwerking en kennisdeling. Door samenwerking wordt kennis over innovaties sneller verspreid en kan die kennis weer toegepast worden in een volgend project. We dagen hierdoor woningbouwcorporaties en bouwers uit om innovaties te gebruiken in hun projecten. We doen dit door samen met de dealpartners kennis te delen door masterclasses te organiseren. Ook onderzoeken we mogelijkheden voor grootschaliger aanbesteden, onder andere via PPS-constructies.
- c. Energieopslag wordt efficiënter bij grotere groepen woningen. Het gegeven dat particulieren zelf stroom gaan opwekken, vraagt om een technologisch experiment in een kleinschalige proefopstelling. Samen met de TU/e en SPARKCampus gaan we opwek, gebruik en opslag van energie slimmer op elkaar afstemmen.
- d. Het (verder) energetisch verduurzamen van de woningvoorraad is ook een belangrijk aandachtspunt op de Brabantse Agenda Wonen. Kort na de zomer zal deze in lijn met uw motie 'Versnellen en Verduurzamen woningbouwproductie' (11 nov. 2016) aan u worden voorgelegd.

Consequenties

We halen de doelstelling van 1000 NOM renovaties in 2017 niet. Wel zien we veel beweging op dit thema in Brabant en heeft tijdens de eerste fase waardevolle informatie opgeleverd. Met de acties die we de komende periode inzetten, verwachten wij de uitvoering van het energieneutraal bouwen te versnellen, waardoor uiteindelijk elk huis in Brabant in zijn eigen energiebehoefte kan voorzien in 2050.

Datum

4 april 2017

Documentnummer

GS: 4105856

PS: 4177646

Europese en internationale zaken

Binnen het OP-Zuid programma loopt het project "Beter en sneller naar Nul-Op-de-Meter". In dit project werken aanbieders, afnemers, kennisinstellingen en gemeenten samen aan nieuwe innovaties. Dit project is belangrijk voor onze doelstelling. De provincie heeft hierop via de OP-Zuid subsidieregeling een cofinanciering gegeven.

Communicatie

De statenmededeling wordt aangeboden aan de stuurgroep Brabantse Deal zodat deze verspreid kan worden naar de 111 Dealpartners en andere belanghebbenden.

Vervolg

Wij zullen u opnieuw informeren over de voortgang in de Midterm Review van het Uitvoeringsprogramma Energie.

Bijlagen

-

Gedeputeerde Staten van Noord Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

ir. A.M. Burger

Opdrachtgever: mevrouw G.M. Swaans - van der Helm, (073) 680 88 66,
gswaans@brabant.nl, afd. Projecten- en Programmamanagement C van cluster
Natuur en Milieu.

Opdrachtnemer: mevrouw T.P.F.M. Lambrechts, (06) 18303191,
Tlambrechts@brabant.nl, afdeling Energie van cluster
Economie&Internationalisering.